

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Πρόγραμμα επικαιροποίησης γνώσεων αποφοίτων ΑΕΙ

“ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ”

1^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Καινοτομία επιπέδου συστήματος

Συγγραφική Ομάδα:

Δρ. Εμμανουήλ Αδαμίδης, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών

Καινοτομία επιπέδου συστήματος

- ❑ Σε κάθε χρονική περίοδο, οι κοινωνίες αντιμετωπίζουν μια σειρά από προβλήματα μεγάλης κλίμακας σε περιοχές όπως είναι η υγεία, η διατροφή, οι μετακινήσεις στην πόλη, κλπ, η επίλυση των οποίων απαιτεί αλλαγές μεγάλης κλίμακας, δηλαδή **καινοτομίες συστήματος** (system innovation).

- ❑ Οι καινοτομίες συστήματος :
  - Είναι μεταβολές/καινοτομίες μεγάλης έκτασης
  - Έχουν μεγάλο χρονικό ορίζοντα
  - Απαιτούν την προσπάθεια/εμπλοκή πολλών διαφορετικών μερών
  - Απαιτείται μια διαφορετική οπτική από τα ενδιαφερόμενα μέρη σε σχέση με τη θεώρηση του προβλήματος

Κοινωνικο-τεχνικά συστήματα

Κανονισμοί και πολιτικές
(ΚΟΚ, όρια εκπομπών
καυσαερίων, τιμές
στάθμευσης, κλπ)

Δίκτυα διανομής και
συντήρησης (αντιπροσωπίες,
συνεργεία)

Δομή κλάδου (αυτοκινητο-
βιομηχανίες, προμηθευτές,
κλπ)

Κυκλοφοριακές υποδομές
(δρόμοι, συστήματα
διαχείρισης κυκλοφορίας)

Κοινωνικο-τεχνικό σύστημα

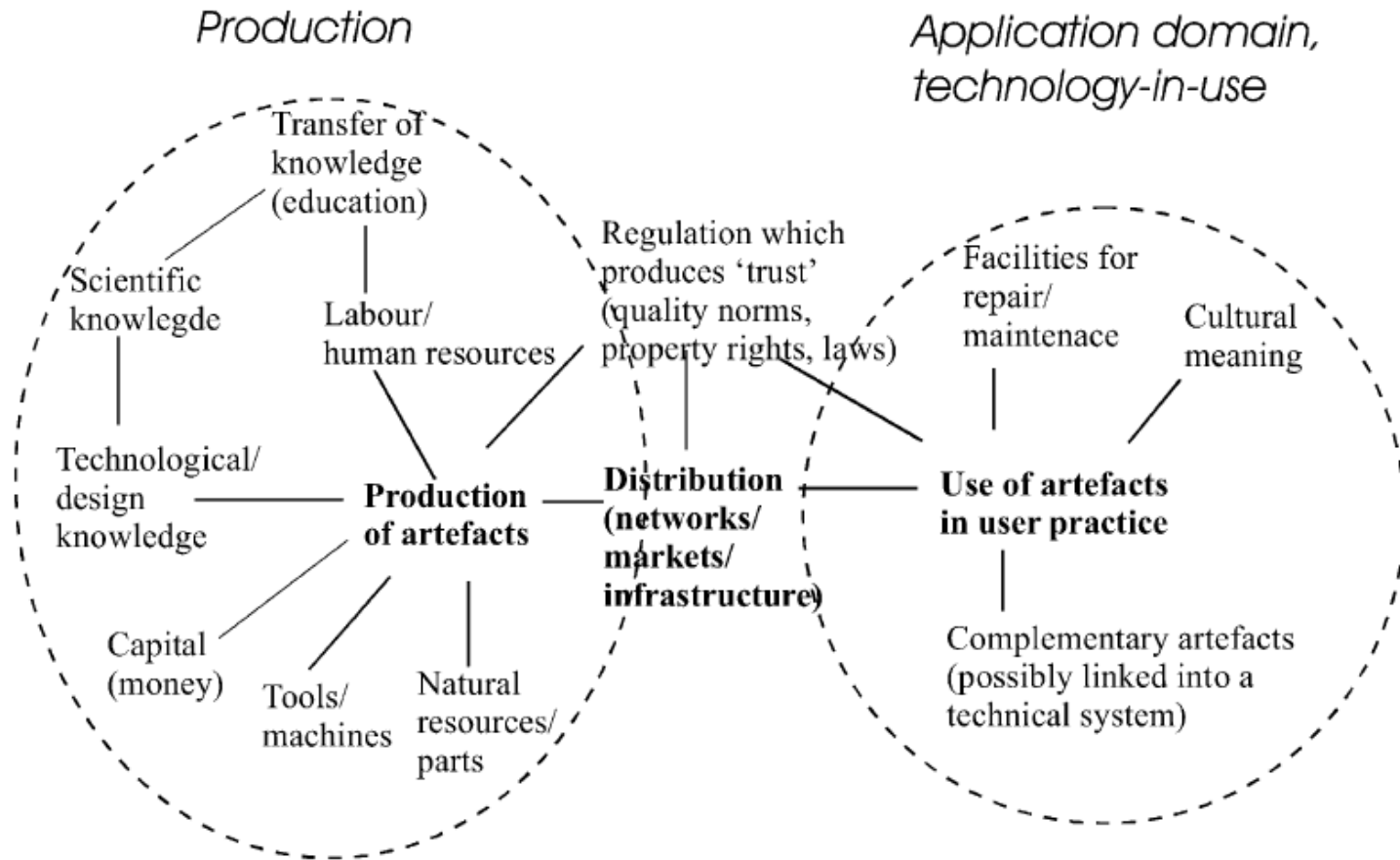
Αγορές και πρακτικές
οδήγησης (μοτίβα
μετακινήσεων, επιλογές
οδηγών)

Συμβολισμοί: πλούτος,
ανεξαρτησία, ικανότητα ...

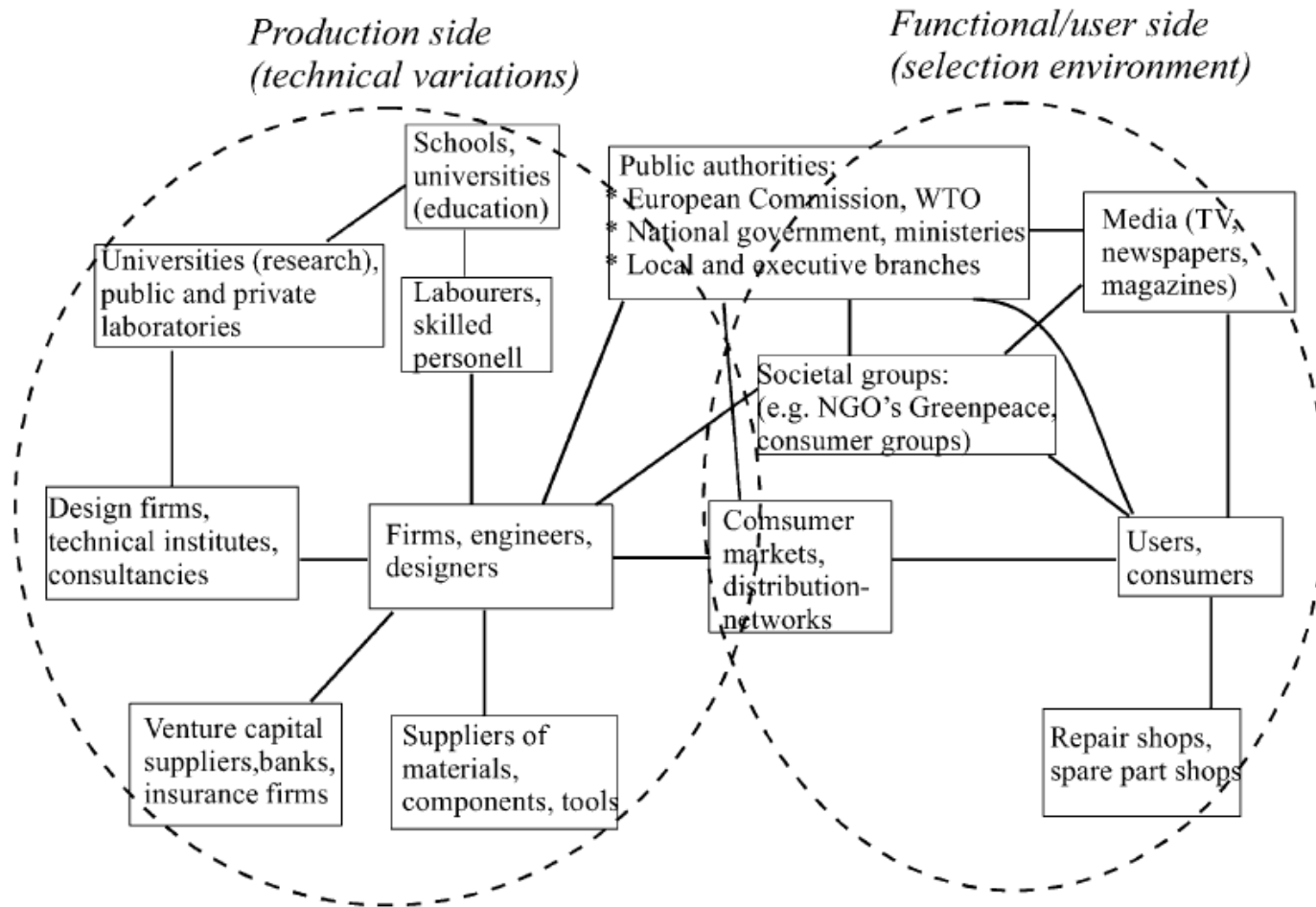
Οχήματα (τεχνολογικά
αντικείμενα)

Υποδομή καυσίμων (εταιρίες
πετρελαιοειδών, σταθμοί
εφοδιασμού)

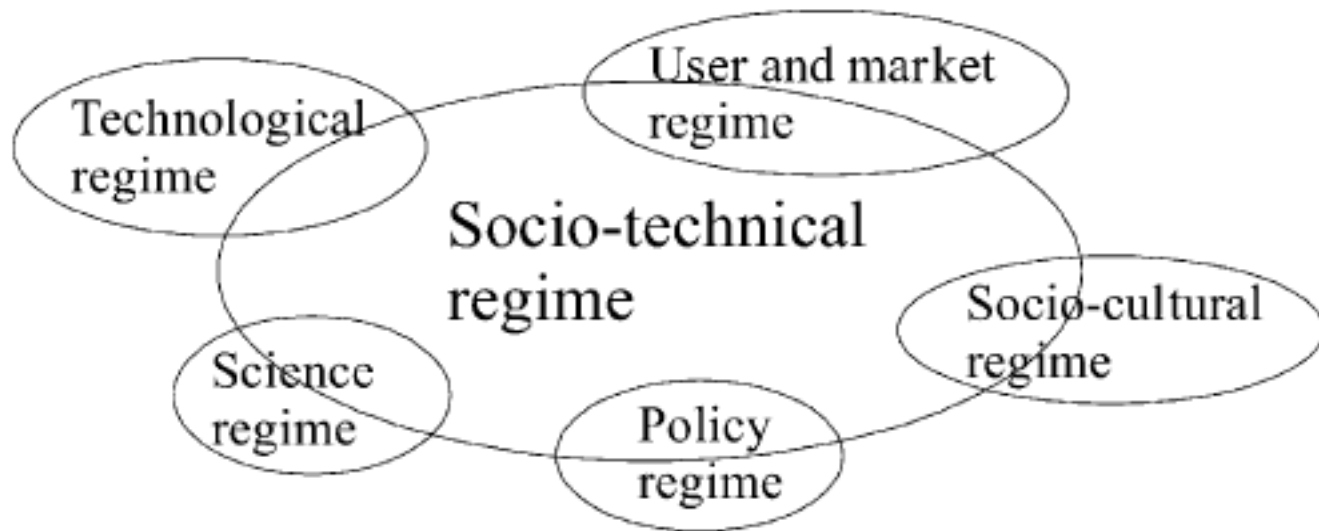
Κοινωνικο-τεχνικά συστήματα (Geels, 2004)

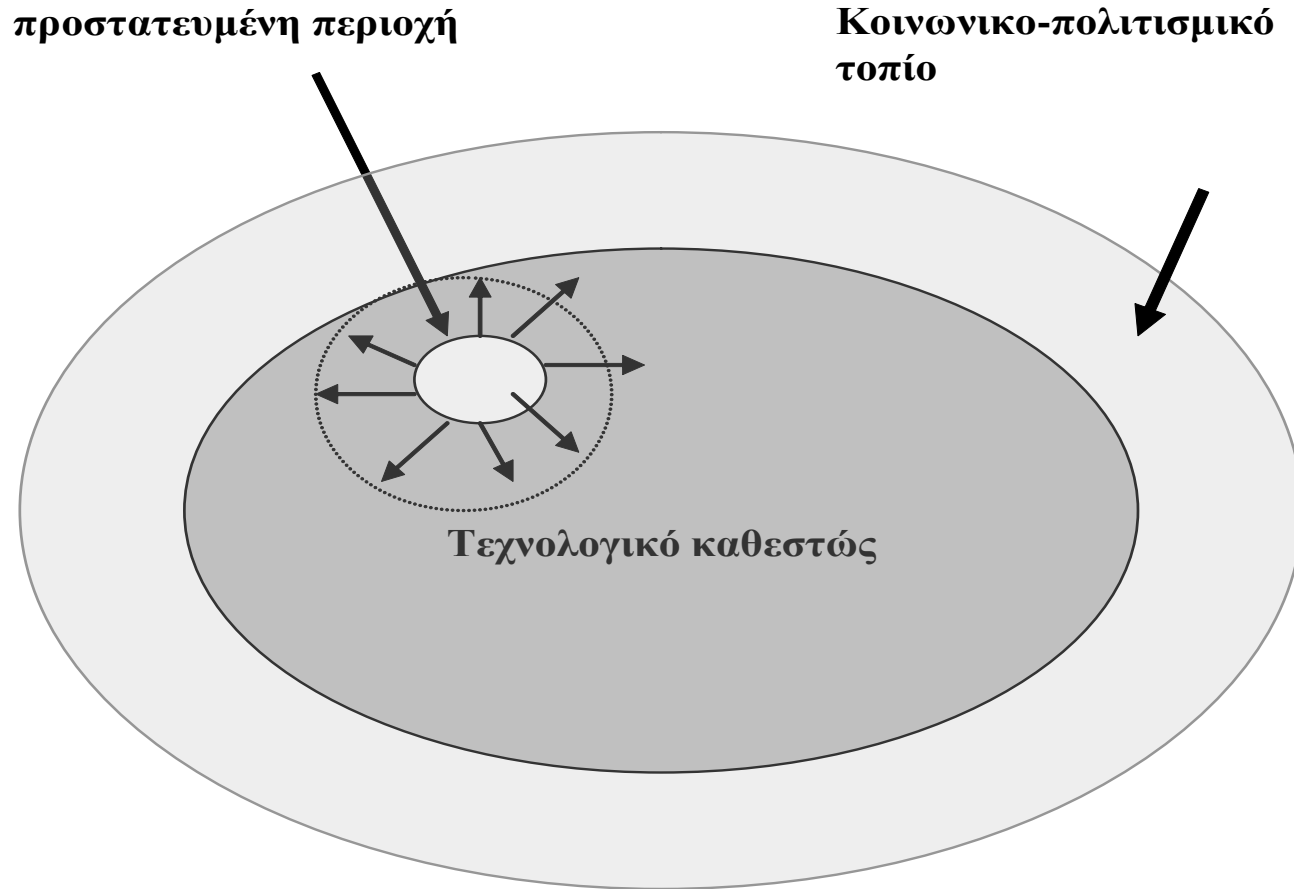
Κοινωνικο-τεχνικά συστήματα (Geels, 2004)

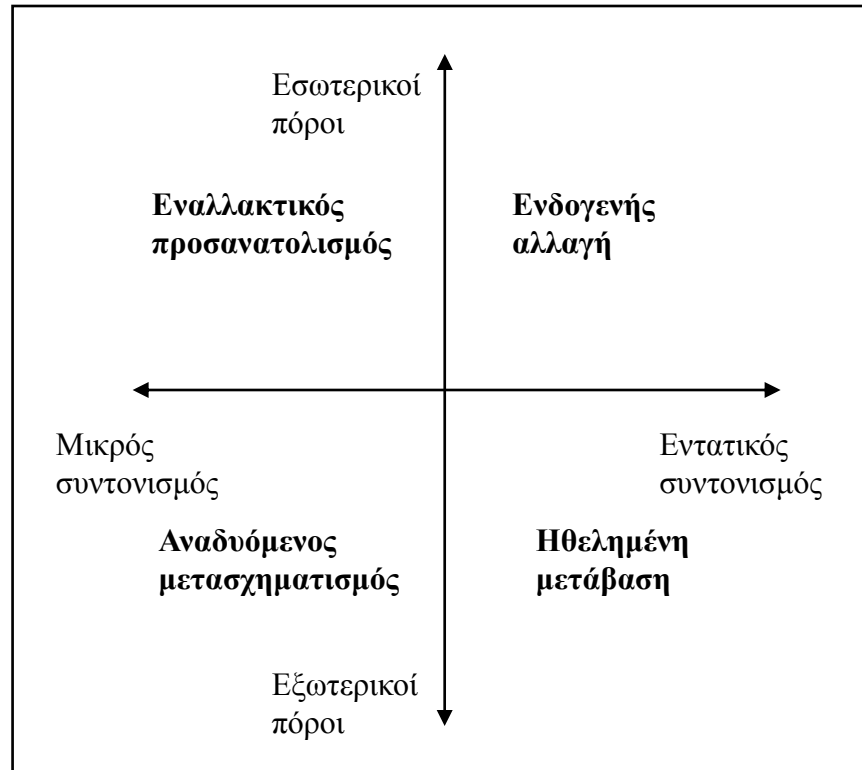
Κοινωνικο-τεχνικά καθεστώτα (Geels, 2005)

Μεταβάσεις – το Πλαίσιο των Πολλαπλών Επιπέδων

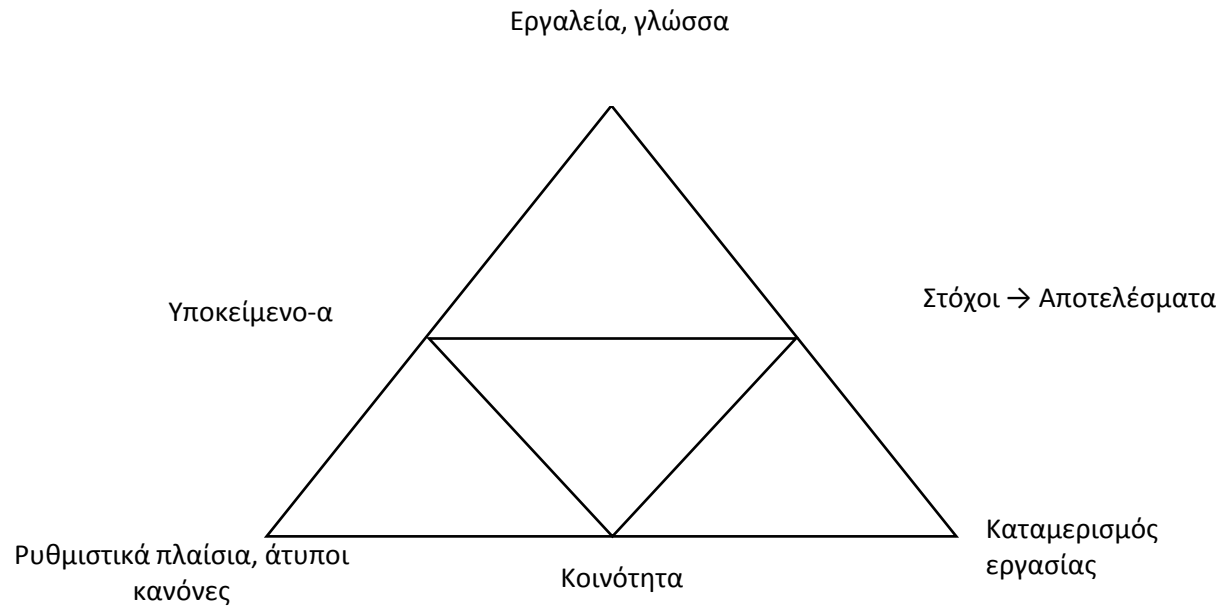

Μεταβάσεις – ένα ευρύτερο πλαίσιο ανάλυσης

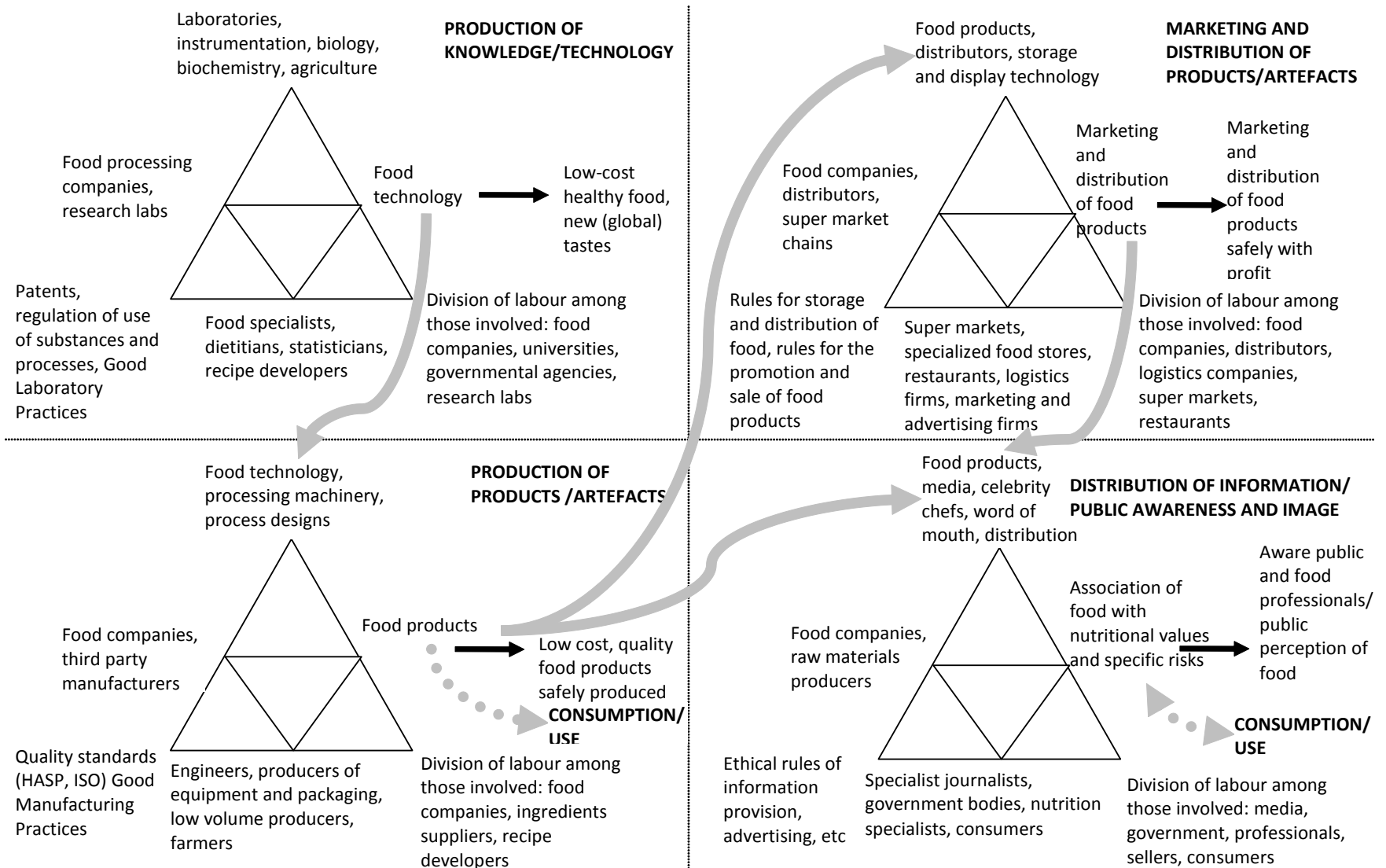

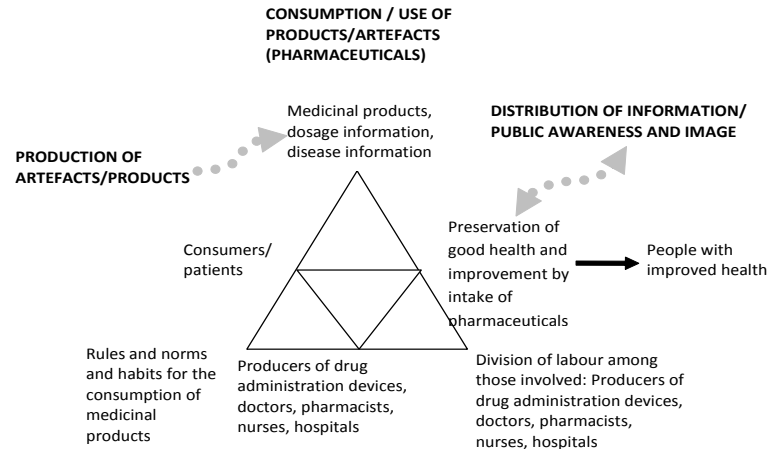
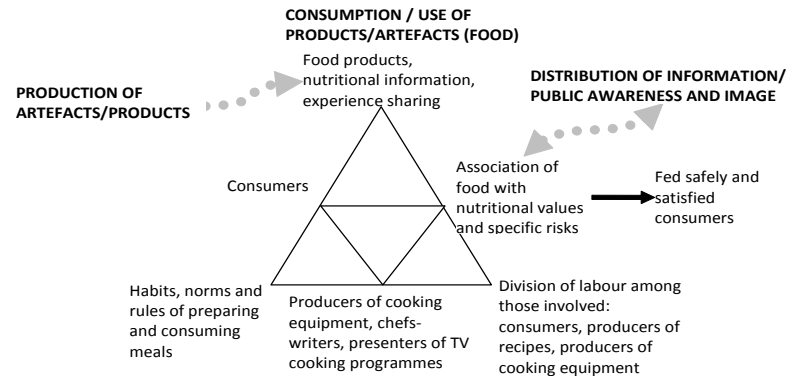
Μεταβάσεις – η προσέγγιση των συστημάτων δραστηριοτήτων

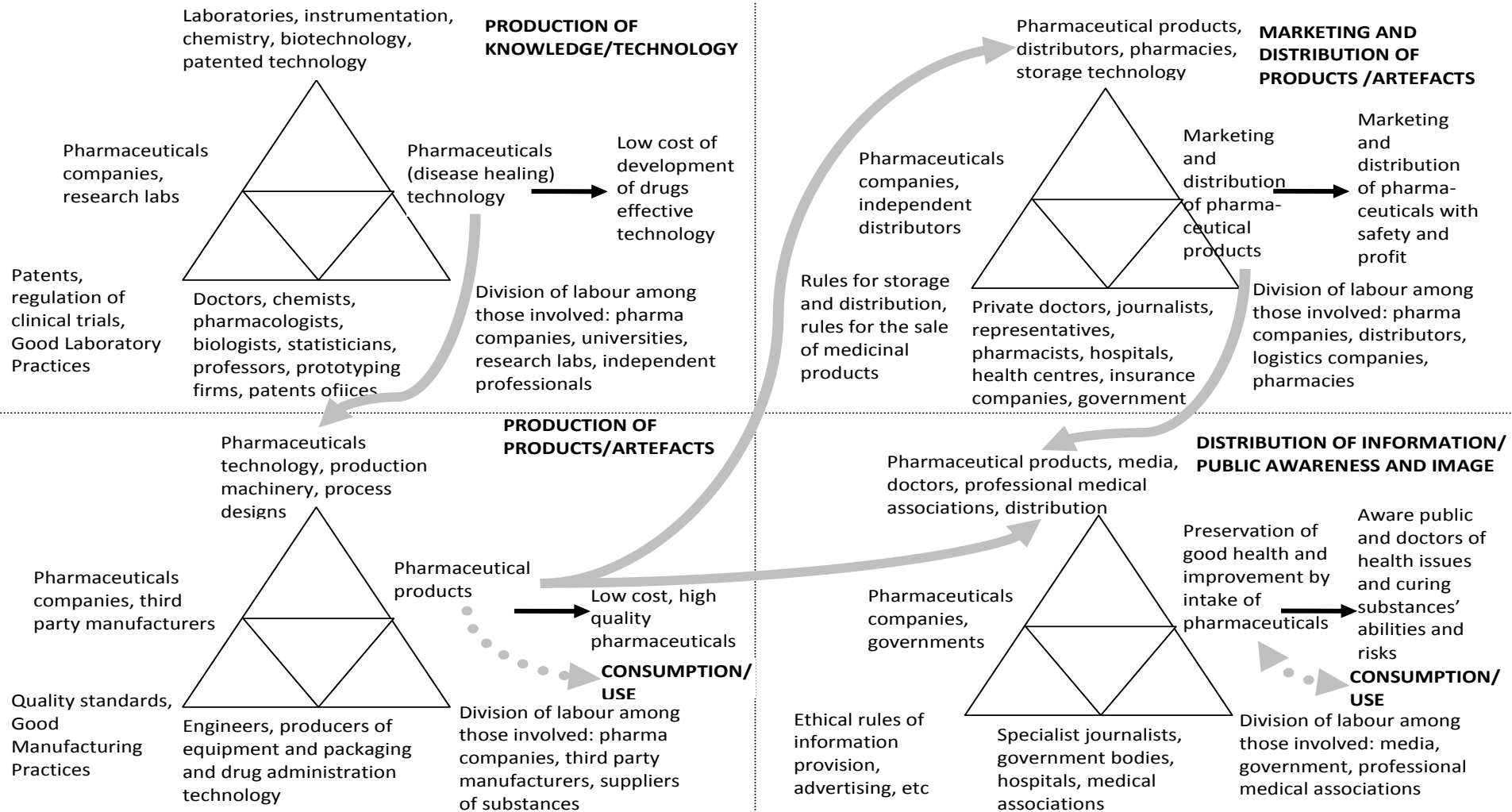
Μεταβάσεις – η προσέγγιση των συστημάτων δραστηριοτήτων

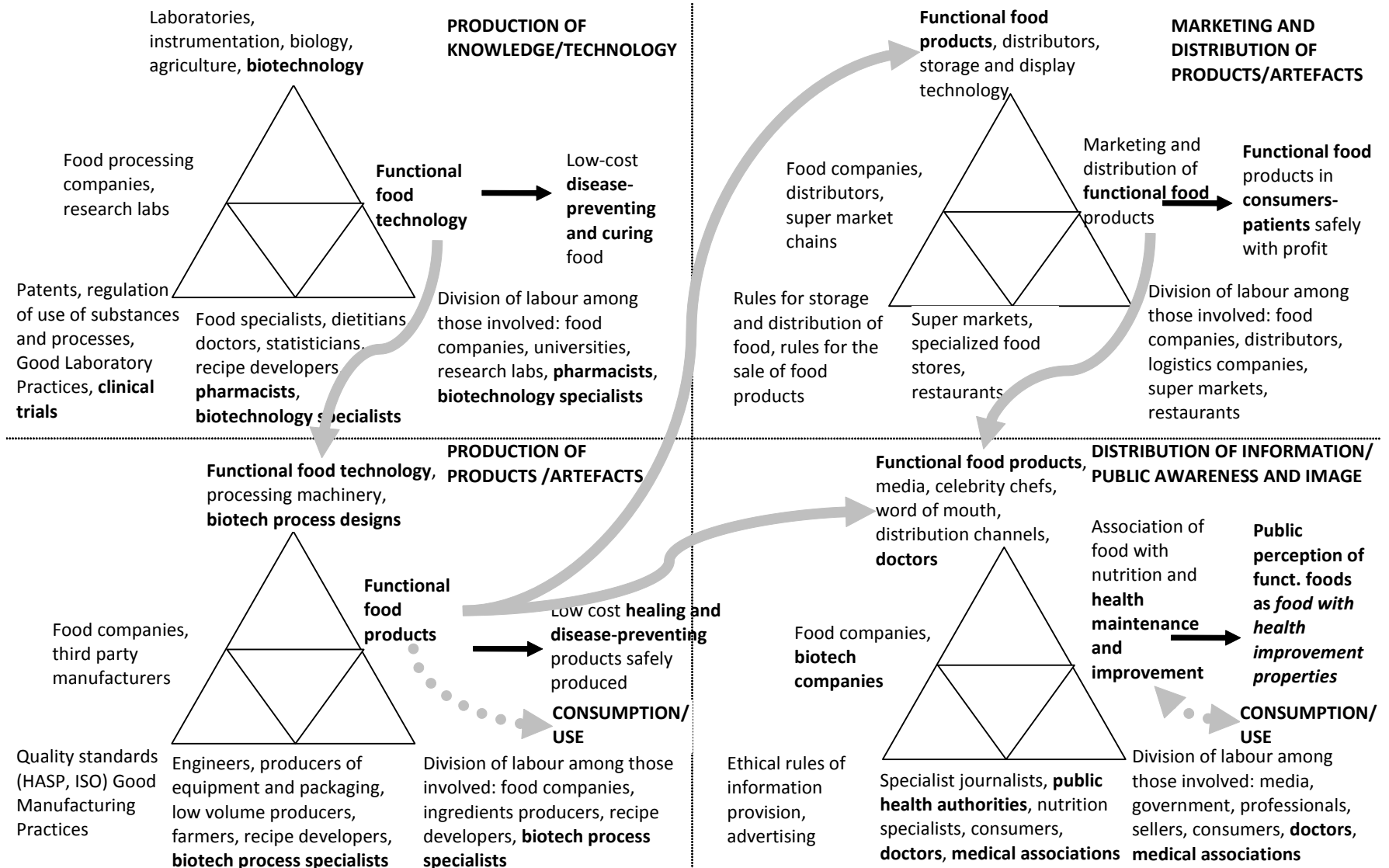
Μεταβάσεις – η προσέγγιση των συστημάτων δραστηριοτήτων

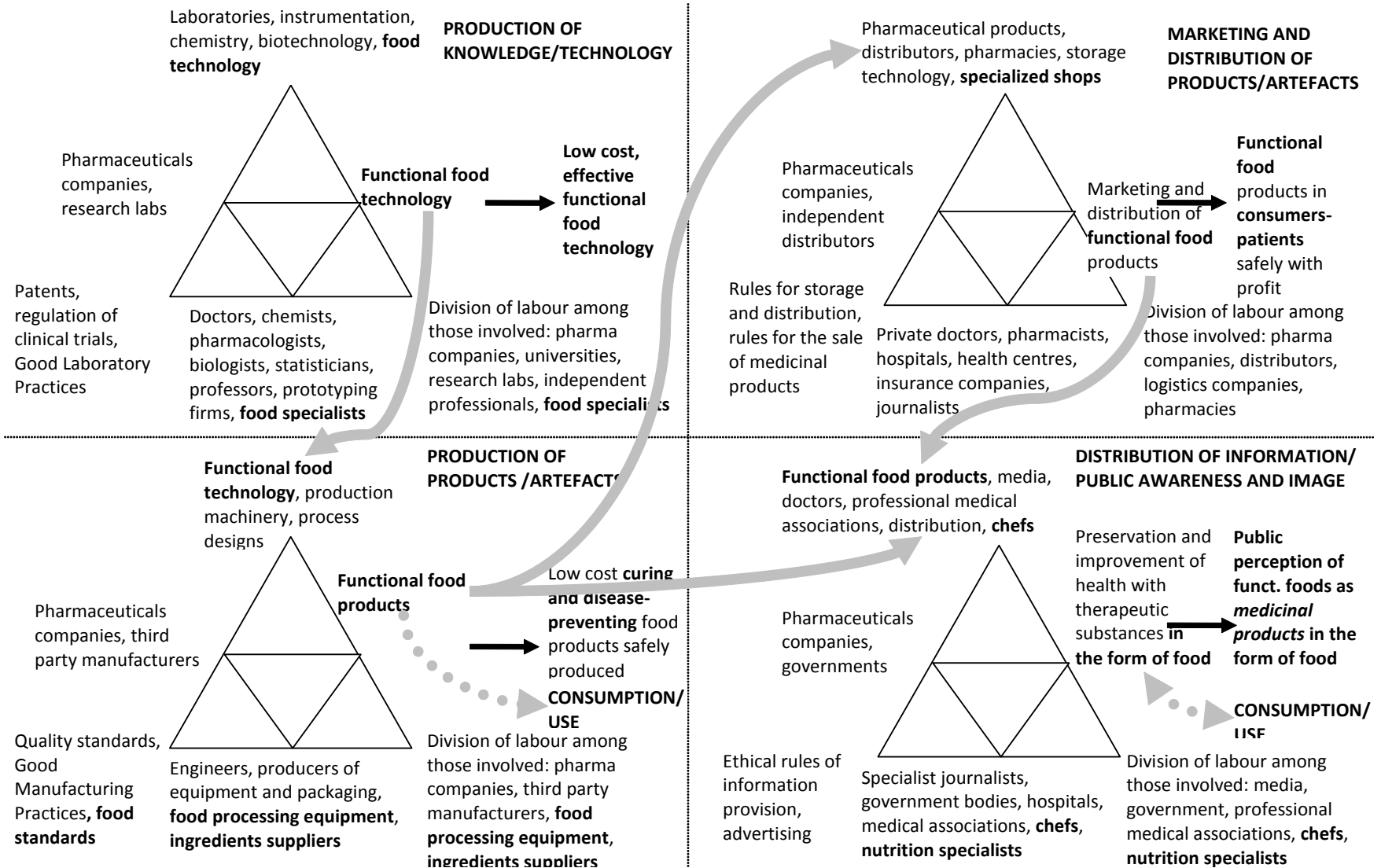
Μεταβάσεις – η προσέγγιση των συστημάτων δραστηριοτήτων

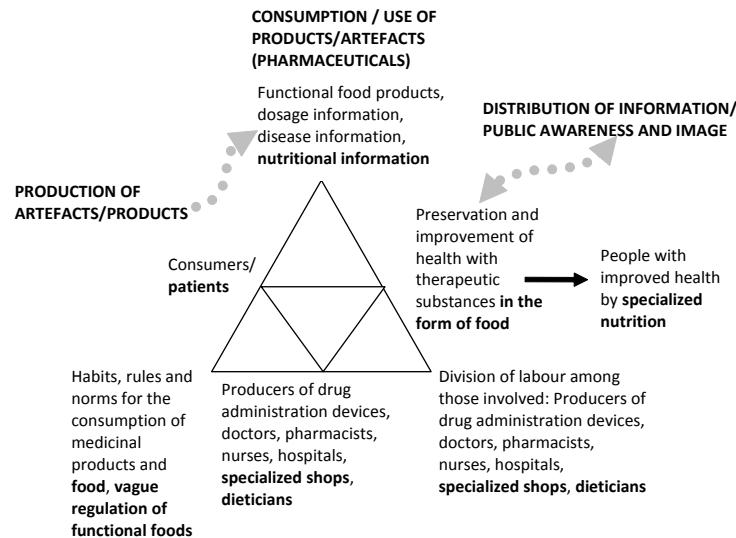
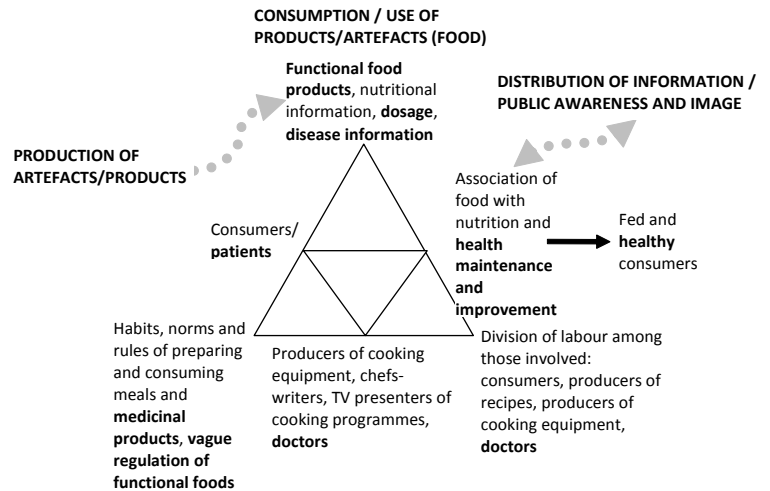
Μεταβάσεις – η προσέγγιση των συστημάτων δραστηριοτήτων

Μεταβάσεις – η προσέγγιση των συστημάτων δραστηριοτήτων

Μεταβάσεις – η προσέγγιση των συστημάτων δραστηριοτήτων

Μεταβάσεις – η προσέγγιση της κοινωνικής πρακτικής

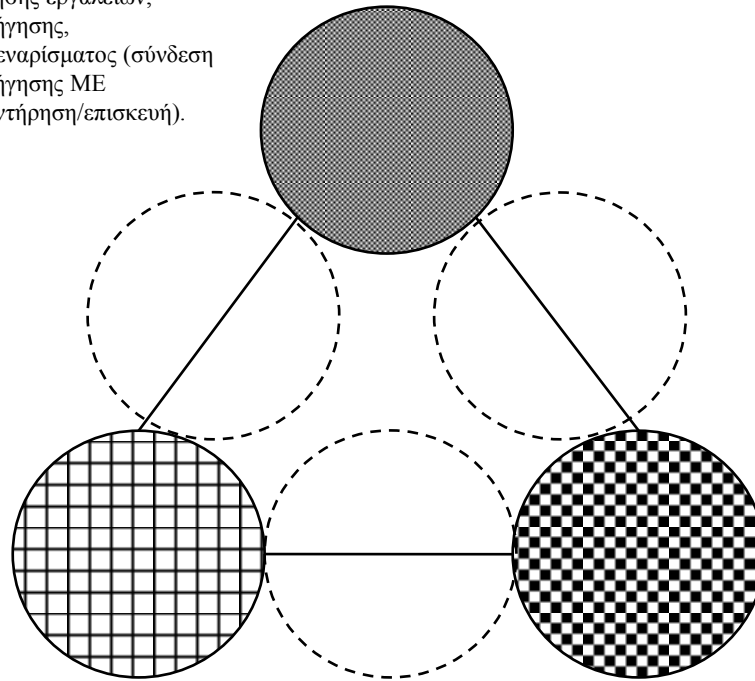
Σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση, που έχει την ίδια θεωρητική βάση με αυτή των δραστηριοτήτων πρακτικής, τα κοινωνικο-τεχνικά καθεστώτα αλλάζουν ως αποτέλεσμα αλλαγών στις πρακτικές των χρηστών (κυρίως) και των παραγωγών τεχνολογίας και τεχνολογικών αντικειμένων.

Οι πρακτικές, που δεν αφορούν μόνο μεμονωμένα άτομα, συνδυάζουν στοιχεία από *υλικά πράγματα*, *εικόνες* και *ικανότητες*, και αλλάζουν καθώς εκτελούνται (performed).

Μεταβάσεις – η προσέγγιση της κοινωνικής πρακτικής

Ικανότητες: γνώσεις
μηχανολογίας,
συντήρησης, επισκευής,
χρήσης εργαλείων,
οδήγησης,
φρεναρίσματος (σύνδεση
οδήγησης ΜΕ
συντήρηση/επισκευή).

Υλικά πράγματα:
συνέχεια από τα
ιππήλατα οχήματα, οι
μηχανές δημιουργούν
νέες προκλήσεις και
καθορίζουν τις
ικανότητες οδήγησης

Νόημα: οδήγηση (με
σοφέρ), εικόνα
καινοτόμου ανθρώπου,
επίδειξη πλούτου,
καθαρός αέρας και
φύση, δράση/περιπέτεια

Η πρακτική (κοινωνικο-τεχνικό σύστημα) της οδήγησης αυτοκινήτων στις ΗΠΑ την περίοδο 1900-1910+

Μεταβάσεις – η προσέγγιση των «Αρένων Ανάπτυξης» (Arenas of Development)

Ο όρος «*Αρένες Ανάπτυξης*» (Arenas of Development, AoD) σχετίζεται με έναν νοητικό χώρο (νοητικό πρότυπο) που συγκροτεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσονται καινοτόμα προϊόντα και διαδικασίες μεγάλης κλίμακας. Ο χώρος αυτός περιλαμβάνει:

- Έναν αριθμό οντοτήτων/στοιχείων όπως δρώντα υποκείμενα, τεχνουργήματα και πρότυπα.
- Μια πλειάδα από χώρους δράσης, παραγωγής γνώσης και οραμάτων για αλλαγές.
- Ένα σύνολο από «μεταφράσεις» («παραγωγές» κοινής γλώσσας και νοήματος) που σταθεροποιούν και αποσταθεροποιούν τις σχέσεις μεταξύ των στοιχείων (δρώντων, τεχνουργημάτων, προτύπων, κλπ).

Μεταβάσεις – η προσέγγιση των «Αρένων Ανάπτυξης» (Arenas of Development)

Ο νοητικός χώρος των Αρένων Ανάπτυξης (AA) αποτελεί ένα πλαίσιο για έρευνα, συζήτηση και άλλες δράσεις σχετικά με την ανάπτυξη τεχνολογικής καινοτομίας – ειδικά σε σχέση με πολιτικές και διαδικασίες/συμπεριφορές ανάπτυξης και διάχυσης τεχνολογιών συγκεκριμένων κοινωνικο-τεχνικών συστημάτων.

Σύμφωνα με την προσέγγιση, η αρένα είναι μεταφορά για την περιγραφή του χώρου όπου λαμβάνουν χώρα οι ανταγωνισμοί (μάχες/επιδείξεις) για νέα κοινωνικο-τεχνικά καθεστώτα (όπως στο τσίρκο όπου πολλά νούμερα «ανταγωνίζονται» για την προσοχή και την επιδοκιμασία του κοινού).

Ο ευρύτερο πλαίσιο παραγωγής καινοτομίας και ο ρόλος του κράτους

Ο ρόλος του κράτους:

1. Υποστήριξη παραγωγής γνώσης
2. Ελάττωση της αβεβαιότητας
3. Διάθεση συμπληρωματικών πόρων/υποδομής
4. Προώθηση της συνεργασίας
5. Διαμόρφωση πολιτικής

Ο ευρύτερο πλαίσιο παραγωγής καινοτομίας και ο ρόλος του κράτους

Εθνικά συστήματα καινοτομίας (NIS)

Συστημική προσέγγιση

- ‘Θεσμική’ προσέγγιση (Nelson)

Εξετάζονται οι σχέσεις μεταξύ εθνικών θεσμών, όπως είναι το χρηματοπιστωτικό σύστημα, η εκπαίδευση, οι πολιτικές της κυβέρνησης, οι επιχειρήσεις, το νομικό πλαίσιο, κλπ.

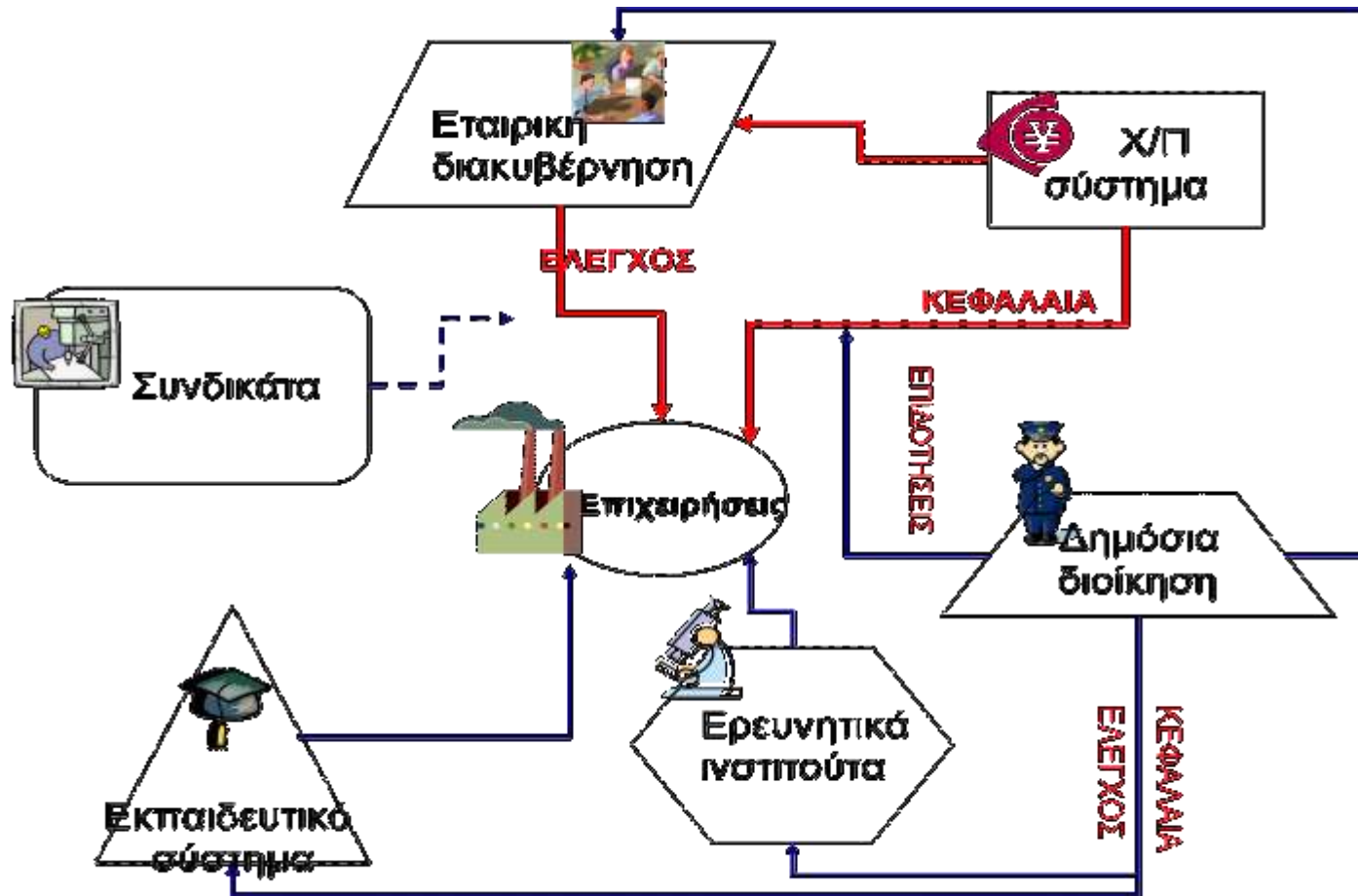
- Σχεσιακή προσέγγιση (Lundvall)

- Εξετάζονται εμπορικές και κοινωνικές σχέσεις μεταξύ παραγωγών και χρηστών τεχνολογίας.

Γενικά:

Η τεχνολογική καινοτομία είναι περισσότερο συχνή και πιο εύκολα διαχειρίσιμη όταν οι παράγοντες που επηρεάζουν την ικανότητα καινοτομίας της επιχείρησης είναι συνδεδεμένοι και αλληλοεξαρτώμενοι.

Ο ευρύτερο πλαίσιο παραγωγής καινοτομίας και ο ρόλος του κράτους –πρότυπα καπιταλισμού

Ο ευρύτερο πλαίσιο παραγωγής καινοτομίας και ο ρόλος του κράτους

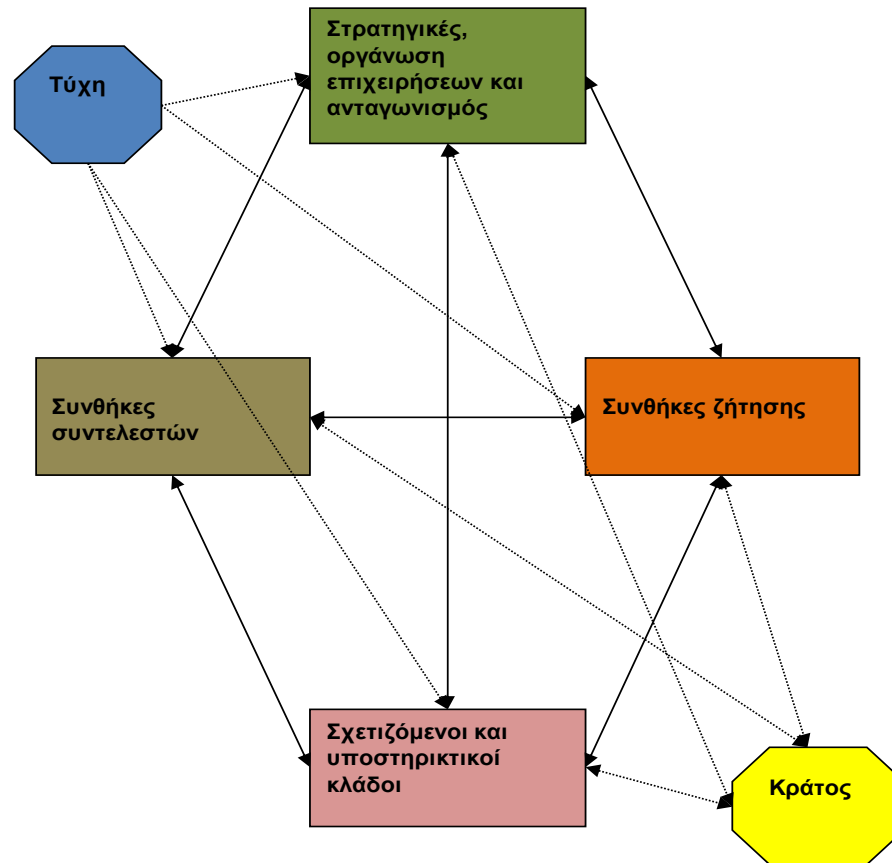
Καπιταλισμός των μετόχων, όπου οι μάνατζερς δίνουν λόγο μόνο στους μετόχους, το κράτος βρίσκεται εκτός της κύριας σκηνής και δίδεται μεγάλη έμφαση στην αγορά (ΗΠΑ, ΗΒ, Καναδάς, Ελβετία).

Καπιταλισμός ενδιαφερομένων μερών, όπου οι μάνατζερς δίνουν λόγο στους μετόχους και στους εργαζόμενους, το κράτος παρεμβάλλεται μεταξύ της αγοράς και των επιχειρήσεων (Ιαπωνία, Γερμανία, Σουηδία).

Καπιταλισμός οδηγούμενος από το κράτος, όπου οι μάνατζερς δίνουν λόγο στους μετόχους και στο κράτος, το κράτος με τις επενδύσεις του οδηγεί την οικονομία (Γαλλία, Ν. Κορέα).

Καπιταλισμός των οικογενειών, όπου οι οικογένειες-ιδιοκτήτες επιχειρήσεων οδηγούν την οικονομία, κυρίως μέσω ΜΜΕ, ενώ το κράτος συμμετέχει σε μεγάλες επιχειρήσεις (Ιταλία, Ταϊβάν).

Ο ευρύτερο πλαίσιο παραγωγής καινοτομίας και ο ρόλος του κράτους (το «διαμάντι του Porter)

Τοπική ζήτηση και καινοτομία

Παράγοντες που επηρεάζουν την τοπική ζήτηση

- Προτιμήσεις πελατών

- Ποιοτικά τρόφιμα και ένδυση στην Ιταλία και Γαλλία
- Ποιοτικός μηχανολογικός εξοπλισμός στη Γερμανία

- Ιδιωτικές επενδύσεις

Η αυτοκινητοβιομηχανία «τραβάει» δραστηριότητες καινοτομίας σε ρομπότ και CAD στη Γερμανία, Σουηδία, Ιταλία και Ιαπωνία

Τοπική ζήτηση και καινοτομία

- Δημόσιες επενδύσεις

Σιδηρόδρομοι στη Γαλλία

Ιατρικά μηχανήματα στη Σουηδία

- Τιμές εισροών/συντελεστών παραγωγής

Αυτοματοποίηση στις ΗΠΑ

Διαφορά Ευρωπαϊκών και Αμερικάνικών αυτοκινήτων

Τοπική ζήτηση και καινοτομία

- **Εγχώριοι φυσικοί πόροι**
Τεχνολογίες εξόρυξης στις ΗΠΑ
- **Εγχώριος ανταγωνισμός**
Ανταγωνισμός βρετανικών φαρμακοβιομηχανιών σε αντίθεση με τη «μονοπωλιακή» πολιτική της Γαλλίας
Ανταγωνισμός στη Γερμανική χημική βιομηχανία
- **Η καινοτομία παράγεται από μικρές ανταγωνιζόμενες επιχειρήσεις**

Βιβλιογραφία

- Adamides, E.D. and Sofianos, A. 2016. An activity-theoretic perspective on the emergence of a socio-technical niche: the case of functional foods. *Technology Analysis and Strategic Management* (to appear)
- Geels, F.W., 2005. *Technological Transitions and System Innovations: A Co-Evolutionary and Socio-Technical Analysis*. Edward Elgar, Cheltenham, UK.
- Hall, P.A. and Soskice, D. 2001. An introduction to varieties of capitalism. In Hall P.A. and Soskice D. (Eds.), *Varieties of Capitalism: The Institutional Foundations of Comparative Advantage*. Oxford University Press, Oxford, pp. 1-68.
- Lundvall, B-A. 2010. (ed.) *National Systems of Innovation: Toward a Theory of Innovation and Interactive Learning*, Anthem Press, London
- Mazzucato, M. 2015. *Το Επιχειρηματικό Κράτος: Ανατρέποντας Μύθους*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
- Shove, E., Pantzar, M. and Watson, M., 2012. *The Dynamics of Social Practice: Every Day Life and How it Changes*. Sage, London.